

Rolnummer 2091
Arrest nr. 137/2001 van 30 oktober 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek, gelezen in samenhang met artikel 2262*bis* van hetzelfde Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit rechter L. François, waarnemend voorzitter, voorzitter A. Arts, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en A. Alen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter L. François,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 24 november 2000 in zake M.-A. Baguet tegen H. Graulich, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 8 december 2000, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet,

a) doordat het, gelezen in samenhang met artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, een onderscheid instelt, dat niet redelijk verantwoord is, wat de verjaringstermijnen betreft, naargelang een vordering tot schadevergoeding steunt op een contractuele aansprakelijkheid of op een buitencontractuele aansprakelijkheid, onderscheid waarvan de gevolgen niet evenredig zijn ten opzichte van het nagestreefde doel;

b) doordat het, gelezen in samenhang met artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, een onderscheid instelt, dat niet redelijk verantwoord is, tussen, enerzijds, de houders van een vordering tot schadevergoeding gegrond op een contractuele aansprakelijkheid die voor het instellen van hun vordering beschikken over een termijn van 10 jaar te rekenen vanaf het schadeverwekkende feit en, anderzijds, de houders van een vordering tot schadevergoeding gegrond op een contractuele aansprakelijkheid tegenover hun advocaat, die beschikken over een termijn van 5 jaar te rekenen vanaf een moment dat aan de willekeur van elk van de partijen kan worden overgelaten, namelijk de beëindiging van de taak van de advocaat, en te dien einde een beroep doet op de voormelde onevenredige maatregel ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Op 4 februari 1991 spreekt de Rechtbank van eerste aanleg te Doornik de echtscheiding uit van de echtgenoten V.-B., in het ongelijk van de man, door middel van een vonnis dat de advocaat van de vrouw betekent aan haar man maar dat hij nalaat binnen twee maanden te betekenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, overeenkomstig het vroegere artikel 1275 van het Gerechtelijk Wetboek. Het vonnis wordt op 2 december 1991 opnieuw betekend aan de echtgenoot en binnen twee maanden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die op 9 januari 1992 tot overschrijving overgaat.

Op verzoek van de procureur des Konings van Doornik wordt die overschrijving nietig verklaard bij vonnis van 28 juni 1993 dat op 16 november 1994 door het Hof van Beroep te Bergen wordt bevestigd.

Intussen heeft de echtgenote een andere advocaat geraadpleegd om de echtscheidingsprocedure voort te zetten die in december 1996 zal uitlopen op een nieuw vonnis waarbij de echtscheiding ten laste van beide partijen wordt uitgesproken.

Omdat zij meent dat zij op verscheidene vlakken nadeel heeft geleden, met name het verlies van het recht op een onderhoudsuitkering, stelt de echtgenote tegen haar vroegere advocaat een aansprakelijkheidsvordering in bij de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, bij proces-verbaal van vrijwillige verschijning van 21 oktober 1998.

De verwerende advocaat doet gelden dat, aangezien de verandering van advocaat zich in augustus 1993 heeft voorgedaan, de aansprakelijkheidsvordering werd ingesteld na afloop van de verjaringstermijn van vijf jaar

waarin artikel 2276bis van het Burgerlijk Wetboek voorziet. De Rechtbank beslist bij vonnis van 24 november 2000 de voormelde prejudiciële vragen die de eisende partij subsidiair heeft gesuggereerd, aan het Hof te stellen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 8 december 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 23 februari 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 8 maart 2001.

Memories zijn ingediend door :

- M.-A. Baguet, wonende te 7860 Lessen, avenue Moulin du Cornet 13, bij op 6 april 2001 ter post aangetekende brief;
- H. Graulich, wonende te 7800 Aat, square Saint Julien 20 A, bij op 6 april 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 11 april 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 24 april 2001 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de Ministerraad, bij op 21 mei 2001 ter post aangetekende brief;
- M.-A. Baguet, bij op 23 mei 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 6 februari 2001 en 20 maart 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters L. Lavrysen en A. Alen.

Bij beschikking van 29 mei 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 8 december 2001 en.

Bij beschikking van 13 juli 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 19 september 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 18 juli 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 19 september 2001 :

- zijn verschenen :
- . Mr. J.-M. Baijot, advocaat bij de balie te Brussel, voor M.-A. Baguet;
- . Mr. J. Cruyplants en Mr. G. David, advocaten bij de balie te Brussel, voor H. Graulich;
- . Mr. R. Cunin *loco* Mr. P. Peeters, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van de eisende partij voor de verwijzende rechter

A.1. De eisende partij is van mening dat, indien artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, dat ook geldt voor artikel 2276*bis* aangezien dit zijn bestaansgrond vindt in het onderscheid tussen contractuele en buitencontractuele vorderingen. Zij probeert dan ook in de eerste plaats aan te tonen dat artikel 2262*bis* discriminerend is.

A.2. Zij merkt op dat de wetgever, in de parlementaire voorbereiding van de wet van 10 juni 1998 waarbij artikel 2262*bis* in het Burgerlijk Wetboek is ingevoegd, het verschil tussen contractuele en buitencontractuele vorderingen heeft verantwoord door het feit dat de criteria met betrekking tot het kennen van de schade en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon niet relevant zijn voor de contractuele vorderingen aangezien de contractant over het algemeen de identiteit kent van de persoon die de fout heeft begaan.

A.3. Zij onderstreept dat het criterium « kennis van de schade » voor haar zeker pertinent is aangezien artikel 2276*bis* de verjaringstermijn laat ingaan voordat er voor haar sprake was van schade. Die schade bestond immers nog niet op het ogenblik dat zij van raadsman is veranderd aangezien die schade is ontstaan op het ogenblik dat het arrest van het Hof van Beroep te Bergen definitief heeft vastgesteld dat de overschrijving van het echtscheidingsvonnis nietig was.

A.4. Zij besluit dat het verschil in behandeling tussen slachtoffers van een contractuele fout en slachtoffers van een buitencontractuele fout onevenredige gevolgen heeft ten opzichte van het nagestreefte doel.

A.5. Wat artikel 2276*bis* betreft, is zij van mening dat de verantwoording die destijds in de parlementaire voorbereiding van de wet van 8 augustus 1985 werd gegeven – waarbij een vergelijking werd gemaakt tussen de dertigjarige verjaring en de vijfjarige verjaring van artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering – niet meer relevant is aangezien het Hof in zijn arrest van 21 maart 1995 heeft geoordeeld dat dit artikel 26 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schond.

A.6. De eisende partij voegt eraan toe dat artikel 2276*bis* de verjaring doet ingaan vanaf een feit dat niet objectief kan worden bepaald, namelijk het beëindigen van de taak van de advocaat. Dat vertrekpunt zou op die manier aan de willekeur van elk van de contracterende partijen worden overgelaten, wat nooit het geval is, behalve in artikel 2276*ter* van het Burgerlijk Wetboek, dat van toepassing is op de deskundigen.

A.7. De eisende partij vindt het onrechtvaardig dat een rechtzoekende zou aarzelen om van raadsman te veranderen omdat hij op die manier de verjaringstermijn doet ingaan die zijn advocaat in een aansprakelijkheidsvordering mogelijk tegen hem zal aanvoeren, terwijl hij nog geen weet heeft van schade aangezien die nog niet is ontstaan. Zij vindt het even onrechtvaardig dat een advocaat, die vaak de enige is die de gevolgen van zijn fout kan inschatten, op die manier de verjaringstermijn van zijn aansprakelijkheid doet lopen.

A.8. Zij stelt vast dat een rechtzoekende die een rechtsvordering inzake beroepsaansprakelijkheid instelt tegen een medecontractant, zich niet in zulk een oncomfortabele situatie bevindt aangezien hij over een termijn van tien jaar beschikt vanaf het feit dat de schade heeft veroorzaakt.

A.9. De eisende partij besluit dat de maatregel die zij bekritiseert op twee wijzen het gelijkheidsbeginsel schendt doordat hij de verjaringstermijn op vijf jaar brengt en die termijn een aanvang doet nemen bij het « beëindigen van de taak », wat een rekbaar begrip is dat de rechter soeverein invult.

Memorie van de verweerder voor de verwijzende rechter

A.10. Na de parlementaire voorbereiding van de wet van 8 augustus 1985 te hebben geciteerd, onderstreept de verweerder met betrekking tot het eerste onderdeel van de vraag dat artikel 2276*bis* niet op een verschil tussen contractuele en buitencontractuele vorderingen berust, maar op een onderscheid tussen de persoon die de beroepsaansprakelijkheid van zijn advocaat in het geding wil brengen en iedere andere persoon die een rechtsovereenkomst wenst in te stellen, ongeacht of die aansprakelijkheid contractueel dan wel buitencontractueel is.

A.11. De verweerder voegt eraan toe dat in elk geval niet gevraagd wordt in hoeverre de personen die een contractuele dan wel buitencontractuele aansprakelijkheidsvordering hebben ingesteld, voldoende vergelijkbaar zouden zijn, en citeert daartoe de arresten van het Hof nrs. 32/96 en 75/97.

A.12. Wat het tweede onderdeel van de vraag betreft, doet de verweerder opmerken dat de wetgever, door artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek aan te nemen, de verjaringstermijn heeft willen gelijkstellen met die voor het bewaren van het archief, en geschillen heeft willen vermijden lang nadat de contractuele verbintenis is verlopen, waarbij de vijfjarige verjaring dezelfde is als die welke geldt voor de vordering van een advocaat tot betaling van zijn ereloon, die steunt op een vermoeden van betaling.

A.13. De verweerder citeert uittreksels uit de parlementaire voorbereiding waaruit hij afleidt dat de wetgever oog heeft gehad voor de evenredigheid van de maatregel door de termijn niet te laten lopen vanaf de dag waarop de fout is begaan maar vanaf het afsluiten van het dossier. Over dat begrip moet de rechter geval per geval beslissen. De termijn kan worden gestuit om de redenen vermeld in de artikelen 2242 en volgende van het Burgerlijk Wetboek. De verweerder onderstreept dat de termijn te dezen voldoende was aangezien de eisende partij reeds vanaf 9 september 1993 kon weten dat een eventuele vordering tegen haar advocaat mogelijk was, zoals haar nieuwe raadsman op die datum aan de verweerder schreef.

A.14. De verweerder voegt eraan toe dat het beginpunt van de termijn, dat de eisende partij bekritiseert, voor haar eigenlijk voordelig is aangezien het einde van de contractuele verbintenis noodzakelijkerwijze na het schadeverwekkende feit is gesitueerd.

A.15. De verweerder herinnert ten slotte aan de arresten waarin het Hof de grondwettigheid heeft erkend van specifieke verjaringstermijnen voor bepaalde contracten, meer bepaald voor de arbeidsovereenkomsten (arrest nr. 13/97) en voor contracten die met de Staat worden gesloten (arresten nrs. 75/97 en 5/99).

Memorie van de Ministerraad

A.16. Na de beginselen in herinnering te hebben gebracht die ten grondslag liggen aan de artikelen 2276*bis* en 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, voert de Ministerraad aan dat de vraag, wat het eerste onderdeel ervan betreft, feitelijke grondslag mist, aangezien artikel 2276*bis* geen enkel onderscheid maakt tussen de contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid van een advocaat en bijgevolg van toepassing is op de rechtsovereenkomst van een cliënt of van een derde.

A.17. In ondergeschikte orde somt de tussenkomende partij de omstandigheden op die, indien artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek alleen betrekking zou hebben op de contractuele aansprakelijkheid van de advocaat, de termijn van vijf jaar zouden verantwoorden : de termijn is verbonden met die voor het bewaren van de stukken; de cliënt krijgt vlugger kennis van de fout van de advocaat dan een derde.

A.18. Wat het tweede onderdeel van de vraag betreft, is de Ministerraad van mening dat de feitelijke grondslag ervan gedeeltelijk ontbreekt aangezien het beëindigen van de taak van de advocaat niet een tijdstip is dat aan de willekeur van elk van de partijen wordt overgelaten maar, zoals gepreciseerd in de parlementaire voorbereiding, een veranderlijk maar objectief feit.

A.19. Voor het overige herinnert de tussenkomende partij aan de elementen die deze specifieke verjaringstermijn verantwoorden en beklemtoont dat die later begint te lopen dan de gemeenrechtelijke termijn.

Zij voegt eraan toe dat die termijn in de praktijk over het algemeen voldoende is om de cliënt ertoe in staat te stellen in rechte te treden. Zij verwijst naar een aantal korte verjaringstermijnen waarin hetzij het Burgerlijk Wetboek voorziet (artikelen 2276*quater*, 2277*bis*, 2276) hetzij bijzondere wetten inzake arbeidsovereenkomst, vervoerovereenkomst, landverzekeringsovereenkomst, het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling, alsook de handelsagentuurovereenkomst.

A.20. De Ministerraad voegt eraan toe dat de termijn van tien jaar die geldt voor een contractuele vordering bij overeenkomst kan worden ingekort, maar dat de termijn die op de advocaten van toepassing is niet kan worden verkort wegens het aan het beroepsinherente karakter van openbaar nut. Hij herinnert eraan dat de termijn moet worden gelijkgesteld met die voor het bewaren van de stukken. Hij besluit dat het aangeklaagde verschil in behandeling redelijk verantwoord is.

A.21. In ondergeschikte orde vraagt de Ministerraad het Hof, mocht het besluiten tot de ongrondwettigheid van artikel 2276*bis*, in samenhang gelezen met artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, de gevolgen van zijn arrest in de tijd te beperken om dwingende redenen van rechtszekerheid, door het uitsluitend te laten gelden voor de aansprakelijkheidsvorderingen die op de dag van bekendmaking van het arrest in het *Belgisch Staatsblad* nog niet beëindigd zijn.

Memorie van antwoord van de Ministerraad

A.22. Na eraan te hebben herinnerd dat artikel 2276*bis* geen enkel onderscheid maakt tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheidsvorderingen, voert de Ministerraad subsidiair aan dat zulk een onderscheid, mocht het dan toch worden gemaakt, volledig verantwoord zou zijn, en beroept zich daarbij op de parlementaire voorbereiding van de wet van 10 juni 1988. Hij voegt eraan toe dat, wat de contractuele aansprakelijkheid betreft, de korte termijn kan worden verantwoord door het feit dat de aansprakelijkheid wordt beoordeeld in het licht van de stukken van het dossier die de advocaat gedurende vijf jaar moet bewaren. Bovendien is de cliënt partij bij de overeenkomst, waardoor hij vlugger op de hoogte is van de fout en van de schade.

A.23. De Ministerraad voert aan dat de verjaringstermijn te dezen een aanvang heeft genomen in augustus 1993 en in augustus 1998 is verstreken zodat, toen het arrest van het Hof van Beroep te Bergen op 16 november 1994 werd uitgesproken, de eisende partij nog over een termijn van drie en een half jaar beschikte om haar vordering in te stellen, en de schade dus vóór en niet na het verstrijken van de verjaringstermijn is gebleken. Hij voegt eraan toe dat de eisende partij reeds vanaf het vonnis van 28 juni 1993 waarbij de overschrijving van de echtscheiding nietig werd verklaard, op de hoogte was van de fout en van de eventuele schade, waardoor zij toen reeds een vordering tot bewaring van recht had kunnen instellen.

A.24. Wat het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, merkt de Ministerraad op dat, in tegenstelling tot wat de eisende partij beweert, artikel 2276*bis* niet is ingevoerd met verwijzing naar artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, en dat het verschil in behandeling dat het Hof in zijn arrest nr. 25/95 heeft afgekeurd, niets te maken heeft met deze zaak.

Hij is van mening dat de *ratio legis* van artikel 2276*bis* pertinent is gebleven omdat op het gebied van contracten momenteel een groot aantal korte verjaringstermijnen bestaat, en de tienjarige verjaring bijgevolg een residuele regel is geworden. Naast de voorbeelden die hij reeds in zijn memorie heeft aangehaald, citeert hij artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek, dat de termijn waarbinnen de beroepsaansprakelijkheid van een bemiddelaar verjaart, heeft vastgesteld op vijf jaar na het beëindigen van diens taak.

A.25. De Ministerraad stelt ten slotte vast dat het beëindigen van de taak van een advocaat geen element is dat aan de willekeur van de partijen wordt overgelaten, maar een feit dat objectief kan worden bepaald.

Memorie van antwoord van de eisende partij

A.26. Wat het eerste onderdeel van de vraag betreft, herhaalt de eisende partij dat artikel 2276*bis* alleen betrekking kan hebben op de contractuele aansprakelijkheid van de advocaat, aangezien beroepsaansprakelijkheid niet buitencontractueel kan zijn. Zij voegt eraan toe dat het niet denkbaar is dat voor een derde persoon bij de contractuele verbintenis het beginpunt van de verjaring kan worden bepaald door twee personen met wie hij geen enkele verbintenis heeft, zonder dat er sprake is van discriminatie.

A.27. De eisende partij onderstreept dat deze zaak fundamenteel verschilt van andere geschillen die het Hof heeft beslecht. Zij gaat daarbij uit van de kritieken binnen de rechtsleer op de verklaringen van de Regering tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 10 juni 1998.

A.28. Wat het tweede onderdeel van de vraag betreft, bekritiseert de eisende partij opnieuw het beginpunt van de termijn, en is zij van mening dat het niet aan de hoven en rechtbanken toekomt af te wijken van de wil van de partijen, noch *a posteriori* hun standpunt op te leggen over de datum van beëindiging van de contractuele verbintenis.

A.29. Zij betwist dat de termijn van vijf jaar redelijk zou zijn en herinnert aan de feiten van de zaak, die volgens haar standpunt verduidelijken.

A.30. Zij analyseert het arrest van het Hof in verband met artikel 15 van de arbeidsovereenkomstenwet en stelt vast dat het Hof de nadruk heeft gelegd op de mogelijkheid die de partijen hebben om in alle vrijheid te bepalen wat aan elk van hen nog verschuldigd is wanneer zij een einde hebben gemaakt aan hun arbeidsovereenkomst, terwijl te dezen artikel 2276*bis* de termijn heeft doen aanvangen voordat er sprake was van schade.

A.31. Zij is van mening dat de door de Ministerraad aangevoerde voorbeelden van andere bepalingen die in kortere verjaringstermijnen voorzien, niet pertinent zijn omdat, met uitzondering van artikel 2276*quater*, de verjaringssystemen waarin zij voorzien, fundamenteel verschillen van dat van artikel 2276*bis*.

A.32. Indien het Hof zou verklaren dat artikel 2276*bis* de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, is het dat artikel in zijn geheel dat discriminerend zou zijn, met inbegrip van het feit dat het de termijn voor de bewaring van de stukken op vijf jaar vaststelt. De advocaten zouden bijgevolg de stukken gedurende tien jaar moeten bewaren, wat niet overdreven is rekening houdend met de moderne archiveringstechnieken.

A.33. Wat de vraag betreft om de gevolgen van een arrest waarbij de door haar aangevoerde discriminatie wordt vastgesteld, in de tijd te beperken, meent de eisende partij dat dit ertoe zou leiden dat de verwijzende rechter geen rekening zou kunnen houden met de oplossing die het Hof heeft aangegeven, wat volgens haar een schending zou inhouden van artikel 28 van de bijzondere wet van 6 januari 1989.

- B -

Wat de eerste prejudiciële vraag betreft

B.1. De verwijzende rechter vraagt het Hof of artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt :

« doordat het, gelezen in samenhang met artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, een onderscheid instelt, dat niet redelijk verantwoord is, wat de verjaringstermijnen betreft, naargelang een vordering tot schadevergoeding steunt op een contractuele aansprakelijkheid of op een buitencontractuele aansprakelijkheid, onderscheid waarvan de gevolgen niet evenredig zijn ten opzichte van het nagestreefte doel ».

B.2. Artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« § 1. De advocaten zijn ontlast van hun beroepsaansprakelijkheid en zijn niet meer verantwoordelijk voor de bewaring van de stukken vijf jaar na het beëindigen van hun taak.

Deze verjaring is niet van toepassing wanneer de advocaat uitdrukkelijk met het bewaren van bepaalde stukken is belast.

§ 2. De vordering van de advocaten tot betaling van kosten en ereloon verjaart na verloop van vijf jaar na het beëindigen van hun taak. »

B.3. Uit de elementen van het dossier blijkt dat de vraag betrekking heeft op een fout die een advocaat ten nadele van zijn cliënte zou hebben begaan. Het Hof zal bijgevolg de bestaanbaarheid van artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet onderzoeken in zoverre het betrekking heeft op die beroepsaansprakelijkheid van contractuele aard.

B.4. Artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« § 1. Alle persoonlijke rechtsvorderingen verjaren door verloop van tien jaar.

In afwijking van het eerste lid verjaren alle rechtsvorderingen tot vergoeding van schade op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid door verloop van vijf jaar vanaf de dag volgend op die waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwarende ervan en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon.

De in het tweede lid vermelde vorderingen verjaren in ieder geval door verloop van twintig jaar vanaf de dag volgend op die waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt, zich heeft voorgedaan.

§ 2. Indien een in kracht van gewijsde gegane beslissing over een vordering tot vergoeding van schade enig voorbehoud heeft erkend, dan is de eis die strekt om over het voorwerp van dat voorbehoud vonnis te doen wijzen, ontvankelijk gedurende twintig jaar na de uitspraak. »

B.5. Die algemene bepaling kan te dezen niet worden toegepast omdat het de bijzondere bepaling van artikel 2276*bis* is die van toepassing is op de aansprakelijkheidsvordering tegen een advocaat. Beide bepalingen kunnen evenmin « in samenhang » worden gelezen aangezien de ene de toepassing van de andere uitsluit.

De vraag aan het Hof dient in die zin te worden begrepen dat zij betrekking heeft op de discriminatie waarvan de personen het slachtoffer zouden zijn die zich beroepen op de contractuele aansprakelijkheid van hun advocaat, voor wie de verjaringstermijn van artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek geldt, ten opzichte van de personen die een vordering instellen op grond van een buitencontractuele aansprakelijkheid, op wie de verjaringstermijn van artikel 2262*bis*, § 1, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek, van toepassing is.

B.6. In tegenstelling tot wat de eisende partij voor de verwijzende rechter suggereert, is er geen aanleiding om te onderzoeken of artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat het een verjaringstermijn vastlegt waarvan de duur en het beginpunt verschillen naargelang de in het geding zijnde aansprakelijkheid contractueel of buitencontractueel is. Dat artikel kan als vergelijkingspunt dienen bij het onderzoek van het tweede onderdeel van de vraag, maar de verwijzende rechter stelt het Hof hierover geen vraag.

B.7. Hoewel zij zich in objectief verschillende situaties bevinden, bevinden de personen die zich beroepen op het nadeel dat hun advocaat hun heeft berokkend, en diegenen die op welk vlak dan ook schade hebben geleden die door een derde is veroorzaakt, zich niet in situaties die dermate uiteenlopend zijn dat zij niet vergelijkbaar zouden zijn.

B.8. De twee vergeleken bepalingen geven op geen enkele wijze aanleiding tot een verschillende behandeling wat de verjaringstermijn betreft : in beide gevallen gaat om een vijfjarige verjaring. De bezwaren van de eisende partij hebben betrekking op het beginpunt van de verjaring : in het ene geval is dat de dag volgend op die waarop de benadeelde « kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwarende ervan en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon » (artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid); in het andere geval is dat « na het beëindigen van [de] taak » van de advocaat (artikel 2276*bis*, § 1, eerste lid).

B.9. Tussen de persoon die een buitencontractuele aansprakelijkheidsvordering instelt en diegene die een contractuele aansprakelijkheidsvordering tegen zijn advocaat instelt, bestaat een verschil dat op een objectief criterium berust. Het geschil tussen een cliënt en zijn advocaat vloeit voort uit het niet-uitvoeren of slecht uitvoeren van professionele verplichtingen door een persoon die de cliënt heeft gekozen met betrekking tot een situatie die of een conflict dat op hem persoonlijk betrekking heeft. Dat is niet het geval voor de persoon

die optreedt tegen een derde met wie hij geen enkele contractuele verbintenis heeft en aan wie hij schade toeschrijft die het gevolg is van een activiteit van die derde en die zich mogelijk pas voordoet jaren nadat de fout is begaan.

B.10. Door de verjaring te laten lopen vanaf het beëindigen van de taak van de advocaat heeft de wetgever een beginpunt gekozen dat vergelijkbaar is met datgene dat in andere contractuele vorderingen is gesitueerd vanaf het beëindigen van het contract. Ook al lijkt de formulering onduidelijk, toch wordt de interpretatie ervan niet aan de willekeur van elk van de partijen overgelaten. Zoals in de parlementaire voorbereiding wordt gepreciseerd, « [zullen] de rechtbanken [...] dit begrip toepassen voor elk afzonderlijk geval, zoals het overlijden van de advocaat, het terugtrekken van een dossier door de cliënt, het terugzenden van een dossier aan de cliënt, het einde van de gerechtelijke procedure door een definitief arrest of vonnis » (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 836/1, p. 3). Zo blijkt dat de gebruikte formulering geenszins het bepalen van het beginpunt van de verjaring aan de willekeur van de partijen overlaat, maar daarentegen de rechter ertoe in staat moet stellen in elk afzonderlijk geval en op grond van objectieve elementen te bepalen op welke datum de opdracht van de advocaat beëindigd is.

Het behoort dus tot de bevoegdheid van de verwijzende rechter om, uitgaande van die voorbeelden, de datum te bepalen waarop te dezen de vijfjarige verjaring een aanvang heeft genomen.

B.11. De eerste vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Wat de tweede prejudiciële vraag betreft

B.12. De verwijzende rechter vraagt het Hof of hetzelfde artikel 2276*bis* de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt :

« doordat het, gelezen in samenhang met artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek, een onderscheid instelt, dat niet redelijk verantwoord is, tussen, enerzijds, de houders van een vordering tot schadevergoeding gegrond op een contractuele aansprakelijkheid die voor het instellen van hun vordering beschikken over een termijn van 10 jaar te rekenen vanaf het schadeverwekkende feit en, anderzijds, de houders van een vordering tot schadevergoeding

gegrond op een contractuele aansprakelijkheid tegenover hun advocaat, die beschikken over een termijn van 5 jaar te rekenen vanaf een moment dat aan de willekeur van elk van de partijen kan worden overgelaten, namelijk de beëindiging van de taak van de advocaat, en te dien einde een beroep doet op de voormelde onevenredige maatregel ? »

B.13. In die vraag wordt het Hof verzocht de situatie te vergelijken van personen die tegen hun medecontractant een aansprakelijkheidsvordering kunnen instellen gedurende tien jaar vanaf de dag die, in de interpretatie van de verwijzende rechter, de dag is waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt, zich heeft voorgedaan (artikel 2262*bis*, § 1, eerste lid), met de situatie van cliënten van advocaten die binnen een termijn van vijf jaar vanaf de dag waarop hun advocaat zijn taak heeft beëindigd, in rechte moeten optreden (artikel 2276*bis*, § 1, eerste lid).

B.14. Het beginpunt van de termijn bedoeld in artikel 2276*bis*, § 1, eerste lid, verschilt van het beginpunt waarin artikel 2262*bis* voorziet, aangezien het tijdstip van de beëindiging van de taak van de advocaat niet noodzakelijkerwijze samenvalt met het tijdstip waarop hij eventueel een fout heeft begaan. Het is enkel doordat artikel 2276*bis* in een kortere termijn voorziet voor de vordering tegen een advocaat dat het een verschillende behandeling creëert in het nadeel van de cliënt van een advocaat.

B.15. Artikel 2276*bis* is bij de wet van 8 augustus 1985 in het Burgerlijk Wetboek ingevoegd. In de argumentatie die voorafgaat aan het voorstel dat zou leiden tot die wet wordt opgemerkt dat talrijke bijzondere wetten in korte verjaringstermijnen hebben voorzien om het verjaringsstelsel dat die termijn in principe op dertig jaar vaststelde, te actualiseren (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 836/1, p. 2). Ook al blijft de dertigjarige verjaring - die later bij artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek is vervangen door de tienjarige verjaring voor de persoonlijke rechtsvorderingen - de regel voor zakelijke rechtsvorderingen, toch heeft de wetgever het noodzakelijk geacht om, voor een groot aantal overeenkomsten die in diverse sectoren van het economisch en maatschappelijk leven gangbaar zijn, te voorzien in verjaringstermijnen die voorkomen dat tussen de partijen geschillen rijzen lang nadat de relatie in het raam waarvan de verbintenissen zijn ontstaan, een einde heeft genomen.

B.16. De wetgever vermocht eveneens ervan uit te gaan dat « wanneer er bovendien iets gebeurd is dat aanleiding kon geven tot beroepsaansprakelijkheid, [...] de cliënt van de advocaat geen vijf jaar [zal] wachten na het afsluiten van het dossier om een vordering in te stellen »,

waarbij die termijn in feite « langer [is] dan vijf jaar » aangezien hij niet begint te lopen vanaf de dag dat de fout werd begaan (*ibid.*).

B.17. Uit dezelfde parlementaire voorbereiding blijkt ten slotte dat de wetgever rekening heeft gehouden met het feit dat sinds de afschaffing van de pleitbezorgers door het Gerechtelijk Wetboek, « de advocaten [...] al de taken [verrichten] die vroeger door de pleitbezorgers werden verricht ». Hij heeft geoordeeld dat bijgevolg de aansprakelijkheid van de advocaat voor de bewaring van stukken en van het archief diende te worden geregeld; hij heeft dan ook de verjaringstermijn inzake beroepsaansprakelijkheid laten samenvallen met de bewaringstermijn voor de stukken (*ibid.*, p. 1). Die termijn voor het bewaren van de stukken, is dezelfde als die welke is vastgelegd bij artikel 2276 van het Burgerlijk Wetboek ten aanzien van rechters en pleitbezorgers, en is hij langer dan de termijn die van toepassing is op gerechtsdeurwaarders. Bovendien werd hij verantwoord door de overweging dat, enerzijds, « de lokalen waar de advocaat zijn beroepsactiviteiten uitoefent steeds kleiner worden en niet mogen worden overbelast met [...] omvangrijke dossiers » en, anderzijds, bij overlijden van een advocaat « zijn weduwe of erfgenamen [...] heel vaak niets met de balie te maken [hebben] en [...] redelijkerwijze niet [mogen] worden verplicht het archief gedurende vele jaren te bewaren, of het risico lopen van vorderingen in beroepsaansprakelijkheid » (*ibid.*).

Uit het verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat blijkt dat de commissieleden zich verheugden over het feit « dat eindelijk een einde zal komen aan een voor vele advocaten materieel onmogelijk houdbare situatie ». Bovendien waren zij van oordeel « dat de sociale orde moeilijk kan toelaten dat bij overlijden van een advocaat de overlevende echtgenoot en de erfgenamen nog langer zouden worden lastig gevallen dan gedurende een termijn van vijf jaar » (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 836/2, p. 2).

B.18. Al die elementen tonen aan dat de wetgever, door de termijn waarbinnen een aansprakelijkheidsvordering tegen een advocaat moet worden ingesteld op vijf jaar te brengen, een maatregel heeft genomen die redelijk verantwoord is ten opzichte van het doel dat hij nastreeft en die niet discriminerend is voor de categorie van personen waarop hij van toepassing is.

B.19. De tweede vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2276*bis* van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 30 oktober 2001.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

L. François